

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2020-2023

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS (8/2020-2023)

Aika: Tiistaina 18.10.2022 klo 9 – 11

Paikka: Kokoushuone Seminarium, ME 10 ja Teams

Osallistujat:

Puheenjohtaja Tuomo Puumala
Varapuheenjohtaja Jorma Waldén

Musiikintekijä Markus Nordenstreng
Lakimies, VT Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari
Toiminnanjohtaja Antti Kotilainen, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry
Toiminnanjohtaja Elina Kuusikko, Suomen Näyttelijäliitto ry
Lakimies Mikko Niemelä, Suomen Tietokirjailijat ry
Lakimies Aura Lehtonen, Suomen Taiteilijaseura ry
Toimitusjohtaja Valtteri Niiranen, Kopiosto ry
Toimitusjohtaja Tero Koistinen, Suomen Filmikamari ry
Tekijänoikeusasiamies Maria Reh binder, Aalto-yliopisto
Toimitusjohtaja Risto Salminen, Teosto ry
Toimitusjohtaja Elina Ussa, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
edustajanaan Asko Metsola
Edunvalvontajohtaja Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät ry
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Lakimies Sanna Nikula, Suomen Journalistiliitto ry
Janne Hälinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Johtaja Riikka Tähtivuori, Medialiitto
Lakiasiaintohtaja Merja Karhapää, Sanoma Oyj edustajanaan Emilia Veranen
Lakiasiaintohtaja Katri Olmo, YLE edustajanaan Anniina Dahlström
Toiminnanjohtaja Sonia Meltti, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry
Asiantuntija Albert Mäkelä, Suomen Yrittäjät ry
Ahti Vanttinen, Suomen Muusikkojen Liitto ry

Ministeriöiden ja viranomaisten asiantuntijat

Ylijohtaja Riitta Kaivosoja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Hallitusneuvos Anna Vuopala, opetus- ja kulttuuriministeriö, sihteeri
Mika Ruotsalainen, ulkoasiainministeriö
Erityisasiantuntija Sirpa Sillstén, liikenne- ja viestintäministeriö
Lakimies Petra Sormunen, Patentti- ja rekisterihallitus
Harjoittelija Saija Partanen, työ- ja elinkeinoministeriö

Avaussanat valtiosihteeri Tuomo Puumala

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleiksi. Asialistan lukuisat asiat huomioon ottaen, käsitellään ne tiiviisti.

Ajankohtaista

Waldén kertoi, että selvityshenkilö, hovioikeudenneuvos Kristiina Harenko luovuttaa 19.10. ministerille selvityksensä lainauskorvauksen ulottamisesta koskemaan e-lainaamista. [E-aineistojen kirjastokäytön korvaamista koskeva selvitys - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#) julkaistaan keskiviikkona ministeriön julkaisusarjassa. AVMS-direktiivin 13 artiklan kansallista täytäntöönpanoa selvittävä työryhmä (toimikausi vuoden loppuun) on tilannut vaikutus selvityksen direktiivin mahdollistamista toteuttamisvaihtoehtoista (tilausohjelmalveluille investointivelvollisuus kansalliseen av-tuotantoon tai maksu rahastoon). Kuva-ohjelmalakeja uudistamista seuraavalla hallituskaudella valmistellaan; työryhmän toimikausi päättyy vuoden lopussa. Waldén esitteli lopuksi juuri ministeriön julkaisusarjassa julkaistut selvitykset [Yksityinen kopiointi 2022 -tutkimuksen päätulokset](#) ja [Selvitys Economic Contribution of Copyright Industries in Finland 2016–2020](#).

HE 43/2022 – Käsittelyvaihe eduskunnassa

Vuopala kertoi, että viime huhtikuussa annettu hallituksen esitys on ollut neljässä valiokunnassa käsittelyssä ja nyt on siirrytty lausuntovaiheeseen. Talousvaliokunta oli antanut lausuntonsa (TaVL 43/2022) hallituksen esityksestä. Muut valiokunnat antavat lausuntonsa lähiaikoina, jonka jälkeen sivistysvaliokunta antaa mietintönsä ja vie asian eduskunnan istuntoon. Laki tulee voimaan vuodenvaihteessa, jos eduskunnan vastaus saadaan presidentin esittelystä vietyä viralliseen lehteen ennen sitä.

- Tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittäminen:

Vuopala toi esiin, että muutama keskeinen selvitys tekijänoikeuden infrastruktuurin kehittämiseen on valmistunut. Ensimmäinen, ”Tietosuoja ja tekijänoikeusinfrastruktuuri – selvitys (Lexia Oy), joka julkaistiin 18.10.2022 Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusarjassa käsittelee tekijänoikeusjärjestöjen mahdollisuutta käsitellä tekijänoikeustietoa, joka on samalla henkilötietoa. Selvitys liittyy OKM:n elpymisvälineestä rahoitettuun ISNI-tunnisteen käyttöönottoa tekijänoikeusjärjestöissä koskevaan Kansalliskirjaston koordinoimaan hankkeeseen.

Timo Oiva esitteli Lappeenrannan tekniselle korkeakoululle (LAB) tekemäänsä tutkielmaa ”European Union common data spaces and the future orientation of Finnish copyright stakeholders”. Opinnäytetyö oli tehty Anna Vuopalan ohjauksessa opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Opinnäytetyö kuvasi EU:n datastrategiassa mainittuja data-avaruuksia. Se esitti johtopäätöksensä, että useat EU:n yhteiset data-avaruudet voisivat olla tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisen kannalta hyödyksi, vaikka alueelle vielä ei olekaan omaa data-avaruutta kehitetty. Tärkeintä olisi arvioida eri tekijänoikeusjärjestelmän toimintoja luovilla aloilla datan hallinnan kehittämisen kannalta. Tätä varten tarvitaan arvojohtajuutta, EU-tason yhteistyötä sekä aivan uudenlaista osaamista ja myös merkittävää rahoitusta. Data-avaruuksia koskevaa asiantuntemusta on mm. IDSA (International Data Space Association), VTT ja 1001 Lakes Oy. Tarvitaan uskallusta ja vastavuoroista luottamusta kehittää tekijänoikeusjärjestelmää kohti digitaalista siirtymää.

Keskustelu

Teosto toi esiin, että infrastruktuurin kehittämisen keskeisin vaikutin on investointikyky. Digitaalinen transformaatio on merkittävä ja tulee edellyttämään miljoonainvestointeja. Mikä olisi standardien vaikutus data-avaruuksien kehittämisessä? Olisi tärkeää saada pooleja jakamaan dataa. Voi olla vaikeaa saada tekijänoikeusalan toimijoita toteuttamaan toimia, ilman pakottavaa EU-lainsäädäntöä käytettävistä standardeista. Oiva totesi, että kaksi merkittävää ongelmaa standardeihin liittyen ovat, että niitä on liikaa alakohtaisella tasolla ja ettei pääsyä merkittäviin määriin dataa ole.

- nk. 2. paketin asiat

Vuopala toi esiin, että lista näistä hallituksen esitysluonnokseen sisältyneistä mutta hallituksen esityksestä poistettuja asioita ei ole vielä tarkemmin pohdittu. Opetuskäyttöä koskevien rajoitussäännösten tarkastelu on ollut pidemmän aikaa ministeriön asialistalla, samoin tutkimusta koskevien varsin sirpaleisten säännösten uudistaminen. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös rinnakkaistallennusoikeus, johon liittyi kuitenkin lausuntokierroksella huolia, joihin on tarkemmin perehdyttävä. Ahvenanmaa SVT Play-palvelun saavutettavuuskysymys on kokonaisuudessaan poliittinen kysymys ja edellyttää laajempaa tarkastelua, kuin vain tekijänoikeuslain muutosta. Toissijainen sisällyttäminen poistettiin suuren vastustuksen vuoksi parodiapykälästä, vaikka säännös olisi ollut mahdollinen jo tietoyhteiskuntadirektiiviin perustuen. Yleinen sopimuslisenssi olisi hyvä alue, jota kehittää.

Keskustelu

Kopiosto toi esiin, että sopimuslisenssijärjestelmä voisi olla hyvä kansallisen tason kehityskohde, sillä seuraavan direktiivin antamiseen voi mennä pitkään.

Kansallisen aineettomien oikeuksien (IP) strategian toimeenpano

Partanen kertoi IP-strategian toimeenpanosta. TEM on asettanut virkamiestyöryhmän, jossa on ministeriöiden edustajia Business Finland sekä Suomen Akatemia. Toimikausi jatkuu ensi vuoden loppuun asti. Ohjausryhmä muutettiin strategian seurantaryhmäksi ja sen toimikausi jatkuu hallituskauden loppuun saakka. Tekijänoikeuden kannalta tärkeimmät toimenpiteet liittyvät osaamiseen aineettomista oikeuksista ja datasta sekä nimenomaiset toimenpiteet tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämiseksi – 12) koulutusohjelmien kehittäminen tekijänoikeustietoon ja pysyviin tunnisteisiin liittyen, sekä 13) datan jakamista edistävien API-rajapintojen rakentamiseksi. Kumpikin edellyttää merkittävää rahoitusta.

Keskustelu

Aalto-yliopisto nosti esiin tärkeyden kasvattaa IP-osaamista luovilla aloilla opiskeleville. Aalto-yliopisto on neuvonut taiteen opiskelijoita lukuisissa eri kysymyksissä ja että osallistuisi mielellään strategian tekijänoikeusinfrastruktuurin koulutusohjelmaa koskevaan kehitystyöhön.

EU- ja WIPO-asiat

Vuopala kertoi ensiksi niistä EU-asioista, joita oli käsitelty Brysselissä järjestetyn neuvoston tekijänoikeustyöryhmässä edellispäivänä. Komissio oli kertonut tilanteesta koskien EU-tuomioistuimen antamaan RAAP-tuomioon liittyviä toimenpiteitä. Komissio on selvittänyt muista kuin EU-maista peräisin olevien äänitteiden korvausten maksamista koskevaa sääntelyä jäsenvaltiossa, koska mm. useat jäsenvaltiot olivat vaatineet pikaista lainmuutosta EU-tasolla. Tuomio edellyttää kansallisen kohtelun soveltamista, vaikka EU-maat ovat harmonisoineet WPPT-sopimuksen sallimalla tavalla sen, että EU-maat voivat tämän sijaan edellyttää materiaalista vastavuoroisuutta, eikä maksa korvauksia Yhdysvaltoihin, mikäli ne eivät maksa korvauksia vastaavasti niistä maista peräisin olevista äänitteistä. Komission selvitykset osoittivat, että taloudelliset vaikutukset tekijänoikeusjärjestöille voisivat olla merkittäviä. Toisaalta korvausten maksamiseen ei näyttänyt merkittävästi vaikuttavan sovellettiinko kansallisen kohtelun vai materiaallisen vastavuoroisuuden periaatetta. Tilanteeseen on voinut vaikuttaa myös järjestöjen nk. vastavuoroisuussopimukset. Osa maista oli vastustanut asian ratkaisemista uudella lainsäädännöllä. Syksyllä ehdotusta ei tule, vaan komissio arvioi asiaa ja antaa mahdollisesti lakiehdotuksensa (Q1/2023). Vuopala kertoi, että oli tuonut esiin, että esitetty selvitystieto vaikutti hyvin kirjalta. Olisi tärkeää, ettei uusi lainsäädäntö aiheuta kielteisiä vaikutuksia korvauksiin esittäville taiteilijoille, jonka vuoksi on syytä tehdä riittävä vaikutusarviointi. Tähän yhtyi useampi jäsenvaltio. Komissio totesi, että lainsäädäntöehdotuksen antamisesta ei ole päätetty, mutta sitä kohti mennään. Vaikutusarviointi on tärkeää mutta komission arvioi itsenäisesti sen tarpeellisuutta ja laajuutta. Lainsäädännön tulee vielä erillinen ”targeted consultation”, jolla selvitetään edelleen avoimena olevia asioita. Ottaen huomioon, että osa jäsenvaltioista ei haluaakaan nyt lainmuutosta, komissio totesi, että tilanne on hankala eikä aikataulu anna myöden, jos halutaan ratkaisuja vielä tämän komission toimintakaudella.

Vuopala kertoi, että datasäädöksen art. 35 tehty muotoilu oli toisessa kompromissiehdotuksessa korjattu ja hyväksyttävissä. Suomi kannattaa kapeampaa muotoilua laajemman sijaan, koska IP-kysymyksiä on edelleen ratkaistavana. Olisi tarpeen avata EU:n tietokantadirektiivin myöhemmässä vaiheessa edistääkseen datanjakamista EU:n datastrategian tavoitteiden toteutumiseksi. Tältä osin tarvittaisiin vaikuttamista EU-tasolle.

WIPO-asioista Vuopala kertoi, että yleiskokouksessa tapahtui merkittävä muutos aiempaan tilanteeseen nähden, kun Etelä-Afrikka onnistui painostamaan äänestysuhan avulla B-ryhmän maita suostumaan diplomaattikonferenssin pitämiseen vuonna 2024. Asia voi merkittävällä tavalla muokata tulevana vuosina myös EU:n muita komiteoita.

Keskustelu

Medialiitto tiedusteli, mikä tilanne on lähettäjäyrittäjien (Broadcasting treaty) osalta. Vuopala totesi, että Lienes oli fasilitaattorina valmistanut uuden sopimustekstin, jossa oli otettu huomioon Yhdysvaltojen erikoisen sääntelykokonaisuuden, jota eivät halua muuttaa. Luonnos ei saanut komiteassa vastakaikua, vaikka se oli EU:n ja myös lähettäjäyrittäjien hyväksyttävissä. KV-tasolla tilanne voi kuitenkin muuttua nopeasti.

Jäsenten ajankohtaisia asioita ja keskustelua

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2020-2023

Näyttelijäliitto kertoi, että AV-alalla on perustettu uusi järjestö AVATE – Audiovisuaalisen alan tekijät ry. Sen toiminnanjohtajaksi on valittu Matti Numminen. Numminen tulee keskittymään AV-alan metadatakysymyksiin, jotka on laajalti olleet laiminlyöty, kun markkinat ovat olleet monelta osin kehittymättömiä.

Seuraavasta kokous

Puheenjohtaja totesi, että viimeinen kokous pidettäisiin helmikuussa, ennen toimikauden päättymistä vaalien yhteydessä 2023. Puheenjohtaja päätti kokouksen.